

Ärende	Projektgruppsmöte 44
Datum och tid	2012-05-29 klockan 13.30-16.30
Plats	Styrelserummet i kontorshuset, Läderfabriken
Närvarande	Hans-Åke Lindvall (HÅL), Klippans kommun, ordförande Eva Sköld (ES), Klippans kommun, kommunens projektledare och ombud Tomas Henrysson (TH), Conviro AB, extern projektledare Kim Svitzer (KS), Söderåsens Miljöförbund Mats Andersson (MA), Länsstyrelsen i Skåne, kontaktperson David Lalloo (DL), Länsstyrelsen i Skåne
Distribueras även till	Björn Pettersson (BP), Klippans kommun Inger Nejdebring (IN), Klippans kommun Göran Lönnqvist (GL), Klippans kommun John Lotoft (JL), Naturvårdsverket

---

I dagordningen ingick följande punkter:

- 1. Formalia**
- 2. Förberedelser för övrig sanering**
  - Presentation av underlag för riskvärdering, Structor Miljö Göteborg
  - Dialog med Naturvårdsverket
- 3. Sanering av villatradgårdar**
- 4. Kontorshuset**
- 5. Kontrollprogram**
- 6. Återställning**
- 7. Informationsinsatser**
  - Öppet hus villatradgårdssanering - bidragsansökan
- 8. Ekonomi**
- 9. Övrigt**
- 10. Kommande möten**
  - Möten under hösten, datum och tid
- 11. Avslutning**

Mötet hölls enligt följande:

1. Formalia

Dagordningen godkändes. Tidigare mötesanteckningar godkändes och lades till handlingarna.

2. Förberedelse för sanering

Sen det senaste mötet har Structor tagit fram ännu ett underalternativ inom alternativ 4. Nu finns det tre underalternativ, 4a, 4b och 4c. 4b motsvarar det som tidigare var 4a, 4c motsvarar det som tidigare var 4b. 4a är ett helt nytt underalternativ. Projektledningen valde att ändra namnen eftersom det är mest pedagogiskt, även om det är olyckligt att redan existerande underalternativ får byta namn. Det som skiljer de olika alternativen är hur mycket av utfyllnadsområdet som schaktas bort samt ifall det görs en inneslutning av deponierna och ifall föroreningarna i Cösters dal täcks över eller schaktas bort.

Naturvårdsverket har vissa kriterier för åtgärder. De ska vara av engångskaraktär, man ska inte behöva gå in senare och göra nya saneringar. Det ska vara tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Projektet ska vara en förebild. Tekniken som används ska vara energisnål. De föroreningar som eventuellt lämnas kvar ska inneslutas med en täckning med hög skyddsklass, de får inte läcka och återförorena området. Alla de alternativ som nu diskuteras uppfyller dessa krav.

Projektet måste ha en "nödbroms". Det ska gå att lämna kvar mer av utfyllnaderna än planerat om det visar sig att kostnaderna blir så höga att det inte går att ta bort så mycket som det planerats från början. Dessa massor ska då gå att täcka över.

DL påpekade att det måste finnas ett bra argument för att flytta på utfyllnaderna. Om de ligger på en bra plats och kan täckas över så att de inte läcker och förorenar så finns det ingen anledning att flytta på dem.

TH påpekade att förutsättningen för att göra en inneslutning av deponierna är att det är rent ovanför (uppströms grundvattengradienten). I annat fall kommer man få ett förorenat grundvatten som måste hanteras. Har man ett förorenat grundvatten så är det bättre att hantera det genom att vattnet passerar genom marken och deponierna och att föroreningarna fastläggs där.

DL och MA påpekade att det är viktigt att ökade kostnader också ger en ökad miljönytta. Om inte en kostnadsökning leder till större vinster för miljön är den mycket svår att motivera. Frågan är om spottningen runt deponierna är miljömässigt motiverad.

TH menade att åtgärderna måste vara beständiga, så resonerar även Naturvårdsverket. Gränsen för utfyllnaderna mot spaltläderdeponin, hur mycket som ska lämnas och hur mycket som tas bort är en resonemangsgräns som kanske inte går att motivera med hälso- eller miljöskäl. Det handlar om kostnader kontra restriktioner på området och risker i framtiden.

Tar man bort hela spaltläderdeponin så tar man bort något där det redan lagts in pengar och resurser och något som är en fungerande övertäckning I alternativ 4a kommer det dock att finnas en deponitäckning nära en privat fastighet vilket är tveksamt och detta kan motivera att mer av utfyllnaderna tas bort.

Kostnadsmässigt är det dyrt att gräva ut utfyllnadsområdet. Det är dyrare än att sanera fabriksområdet. Dock är det så att varken skogsområdet eller Cösters dal är oviktiga när det gäller kostnader.

Utfyllnadsområdet är dessutom stora volymer, vilket skapar andra kostnader och olägenheter. Transporterna kommer att kosta och släpper ut avgaser och bullrar. Det tar tid att flytta dessa volymer av massor och det skapar olägenheter för de kringboende.

En begränsning är också topografin. Sluttäckning kan bli svårt med viss topografi och detta kan göra att det måste tas bort mer eller mindre fyllnadsmassor för att anpassa till sluttäckningen.

Det är inte helt enkelt att veta hur föroreningarna i Cösters dal ska hanteras. De undersökningar som gjorts har inte gett tydliga svar på om arseniken kommer från förhöjda halter grundvattnet eller om det är kopplat till Läderfabriken. Ifall det kommer från grundvattnet är det en tveksam åtgärd att gräva ut och sanera, det kommer ändå återförorenas.

En möjlighet i de fortsatta diskussionerna är att lyfta ut Cösters dal och inneslutningen av deponierna och diskutera dessa för sig och titta på dessa kostnader separat. Det gäller dock att det inte blir för mycket av moduler för då är risken att man tappar helhetssynen. Alternativ 3 är inte ett alternativ som kommunen kommer att förorda, men det behöver vara med i riskvärderingen för att den ska bli så komplett som möjligt.

I riskvärderingen finns möjligheten att göra en viktad riskvärdering där olika parametrar får olika genomslagskraft med hjälp av viktning. Detta är dock mycket svårt att få att fungera på ett bra sätt i realiteten. Det är svårt att vikta kostnader mot risk, man riskerar att fastna i teoretiska resonemang långt från verkligheten. Kvalitativa resonemang är att föredra.

Naturvårdsverket har mindre pengar än tidigare. Detta beror delvis på minskade anslag och delvis på att allt fler objekt har kommit fram till åtgärdsfasen och därmed skickar in ansökan om bidrag. Detta kan i sin tur betyda att Naturvårdsverket resonerar hårdare kring pengar och att bidragen minskar.

Det är därför viktigt att titta på marginalkostnaderna, vilka insatser gör att man får mest för pengarna. Detta är dock mycket svårt att räkna på. Uppdelningarna som gjorts är delvis ingenjörsmässiga.

En knäckfråga är hur ån ska hanteras. Den påverkan som syns i området syns just i ån. Ån är dessutom skyddsvärd med tanke på flora och fauna och det ökar därmed dess värde. Samtidigt är det så att om man tittar på den totala mängden arsenik och krom som transporteras i ån så spelar Läderfabrikens tillskott i princip ingen roll. Därmed kan man också argumentera att pengarna gör mer nytta om de används till sanering på land.

I villatrådgårdssaneringen användes de generella riktvärdena, inga platsspecifika riktvärden beräknades. Det ger troligen inte något att beräkna platsspecifika riktvärden för den stora saneringen, åtminstone inte för arsenik. De parametrar som styr slår igenom även vid beräkning av platsspecifika riktvärden och dessa kommer att hamna på samma nivåer som de generella riktvärdena. Möjligen kan det vara relevant att beräkna platsspecifika riktvärden för krom, speciellt krom VI.

Entreprenaden kommer att betyda buller och transporter i runt 1,5 år, kanske ännu mer. Om 140 000 ton avfall (åtgärdsalternativ 4c) ska köras bort betyder det 12 lastbilstransporter om dagen.

Avfall kan hanteras genom att det stabiliseras, t.ex. blandas med cement för att minska utlakningen av föroreningar, men det är osäkert om detta avfall passar för stabilisering.

Deponikullarna har idag en jordtäckning som är tunnare än den som bör vara enligt standard. Det skulle vara möjligt att lägga på material. Detta skulle också kunna vara en hjälp för att ta död på rötterna till de buskage som växer upp på deponikullarna. Buskagen består till stor del av Salix och dessa kan man ta död på genom att lägga massor ovanpå. Det är dock viktigt att fundera på vilken typ av miljö som skapas om man lägger på mer massor, idag finns känsliga djur och växtarter i området.

Det finns också en praktisk aspekt på underhållet. Hur man ska se till att informationen om hur deponikullarna ska skötas bevaras till eftervärlden. Det bör skrivas in i detaljplanen och det ska finnas en skötselplan, men det finns ändå en risk att detta blir nedprioriterat när det inte längre finns kvar någon som har varit med då området saneras.

Det är viktigt att detta blir en komplett sanering och ingen ”halv” åtgärd så att man om ett antal år hamnar i situationen att man måste gå tillbaka och göra nya saneringar, kanske t.o.m. riva byggnader som är i vägen i så fall.

Projektledningen önskar ha ett möte med vår kontaktperson på Naturvårdsverket innan riskvärderingen. Detta för att få en indikation på om utredningarna ligger på rätt nivå och om detta är rätt väg eller om Naturvårdsverket anser att det är en annan väg som projektet ska gå. Förra gången ansåg Naturvårdsverket att

ansökan inte var komplett och detta vill projektledningen inte hamna i igen. MA meddelade att vår kontaktperson har fått ett antal förslag på dagar för ett möte men det är inte klart än när han kan. Om inte kontaktpersonen kan komma ner är en möjlighet att projektledningen och representanter från Länsstyrelsen reser till Stockholm. I allra värsta fall kan mötet hållas via onlinemöte.

3. Sanering av villaträdgårdar

Det kvarstår mindre arbeten. Ett antal av de växter som planterades i somras och höstas har inte klarat vintern och måste bytas ut. Även gräsmattorna ska kontrolleras så att de växter som de ska. Projektledningen kommer att gå igenom alla berörda trädgårdar tillsammans med platschefen, trädgårdskonsulten och berörda fastighetsägare.

Projektgruppen frågade MA hur långt den kompletterande bidragsansökan kommit. MA meddelade att man avvaktat avslutandet av Gasverket i Kristianstad för att se om där blir pengar över. Det ser ut som det kommer att bli det och därmed kan pengar omfördelas till villaträdgårdssaneringen.

4. Kontorshuset

Arbetet för att dra in fjärrvärme är nu påbörjat.

DL meddelade att ärendet gällande cisternerna vid kontorshuset och grävarbetena där är hanterat och avslutat av Länsstyrelsen som inte hade något att erinra.

5. Kontrollprogram

Det har dragit ut på tiden med årsrapporten. Detta beror på vissa missförstånd mellan konsulten och projektledningen hur resultaten ska redovisas. Projektledningen hoppas snart kunna lämna in årsrapporten till Länsstyrelsen.

6. Återställning

Naturcentrum AB har kontrakterats för att ta fram återställningsförslag, arbetet pågår. Projektledarna samt kommunens miljöstrateg kommer att ha ett avstämningsmöte med Naturcentrum inom den närmsta tiden.

Projektledningen, miljöstrategen och Naturcentrum kommer också ha ett möte med föreningar i närområdet som har specialkunskaper inom kultur- och naturmiljö.

7. Informationsinsatser

Öppet hus kommer att vara den 30/6. Då kommer villaträdgårdssaneringen presenteras men även åtgärdsförslag och förslag till återställning så att allmänheten får möjlighet att komma med synpunkter.

8. Ekonomi

MA meddelade att rekviseringen kommer att förändras eftersom Länsstyrelsen ser över sina rutiner för utbetalning av bidrag. Länsstyrelsen kommer att meddela hur de vill att kommunen ska sammanställa rekviseringen efter förändringarna är gjorda.

9. Övrigt

Projektledning har sett en tunna i Bäljane å nere vid Läderfabriksområdet. Tunnan har med största sannolikhet inte funnits precis där tidigare för då skulle den ha uppmärksammats vid tidigare lågvatten. Konsulten som gjort undersökningarna inför den nya bidragsansökan har fått i uppdrag att undersöka tunnan närmre och komma med förslag till åtgärder.

10. Kommande möten 2012

~~Tisdagen den 31 januari kl.13.30-15~~

~~Tisdagen den 28 februari kl.13.30-16.30 OBS! Förlängt möte~~

~~Måndagen den 26 mars kl.13.30-15~~

~~Fredagen den 20 april kl.9-12.00 OBS! Förlängt möte~~

~~Tisdagen den 29 maj kl.13.30-16.30 OBS! Förlängt möte~~

Tisdagen den 19 juni kl.9.00-12.00 och 13.30-15 OBS! Förlängt möte

För hösten bokades två möten in:

Onsdagen den 5 september kl.13.30-16.30

Onsdagen den 3 oktober kl.13.30-16.30

Ytterligare möten bokas in till hösten om de behövs. När väl bidragsansökan är inlämnad är det inte säkert att projektgruppen behöver träffas så ofta som en gång i månaden.

11. Avslutning

Minnesanteckningarna sammanställdes av ES och fastställdes och justerades 2012-06-19.

Hans-Åke Lindvall,
ordförande

Eva Sköld,
projektledare